„ЗАСТАВА“ излази редовно: средом, петком, недељом, на целом табаку, а уторницом на по табака

ЦЕНА ЈЕ ОВА
за Аустро-Угарску
на целу годину . . . . . 14 ф. — н.
на по године . . . . . 7 ф. — н.
на четврт године . . . . . 3 ф. 50 н.
на 1 месец . . . . . 1 ф. 20 н.

За Србију (у сребру)
на годину 35 дин. на пола године 17½ дин
на четврт године 9 динара.

ЗАСТАВА.

ОГЛАСИ рачунају се по 6 новч. од сваке врсте оваких ситних слова, за жиг се плаћа по 30 новч. сваки пут.

ДОПИСИ шаљу се уредништву, а претплата и огласи администрацији „ЗАСТАВЕ“ у Нови Сад.

НЕНАПЛАЋЕНА ПИСМА не примају се.

РУКОПИСИ не враћају се натраг.

Појединн бројеви стају 10 новч.

БРОЈ 70. У Новом Саду у недељу 6. (18.) маја 1884. ГОДИНА XIX.

ТЕЛЕГРАМ „ЗАСТАВИ.“

Вел. Кикинда, 5. (17.) маја. — Лаж, сујета и охолост писца „Крваве политике“ у „Српском Колу“ изазвали су овде велико негодовање у целом грађанству. Мандат по што по то он тражи, а уљмански жалостан догађај они изазваше, који несретним социјалистама повлађују — у красном су друштву!

НА ИЗЈАВУ Дра ПОЛИТА.

IV.

Да пређемо на трећу тачку кикиндског програма.

У овој тачци захтева се „потпуно уживање Србима ујемчене и IX. зак. чланком од год. 1868. узакоњене народно-црквене аутономије.

Г. др. Полит не слаже се ни с овом тачком, но не казује ни једном речи зашто с не слаже. Нема сумње да то не казује за то, што се овој тачци и неда ништа преговорити, јер шта би се могло навести против потпуног уживања наше аутономије?.... Прелазећи дакле муком преко ове тачке одмах упада др. Полит у IV. тачку кикиндског програма, те вели да му је тамна — најтамнија.

Ми пак одговарамо, да та тачка није ништа мање него тамна, да је сасвим јасна. Али јесте да је тамно, управо некоректно тумачење, што га г. др. Полит тој тачци даје.

Ту је заиста између нас и њега толика разлика, колика је од неба до земље. Само што смо ми на земљи а г. Полит на небу. Ово сасвим одговара нашој реалној, а његовој високој политици. Он гледа на вршак, ми гледамо на темељ. Темељ не ваља нашој народно-црквеној аутономији, јер није положен према жељи српског народно-црквеног сабора и према наређењима IX. зак. чл. од г. 1868, него је основан од државне власти, противно нашим аутономним правима и закону државном, који нам та права ујемчава. А кад је темељ трошан, је ли онда чудо, што се порушила цела аутономна зграда заједно са њеним „врхунцем“? И заиста у овој конфискацији и непрестаној негацији наше основним државним законом ујемчене аутономије од стране државне власти лежи главна повреда народно-црквених аутономних права, и само ова повреда и њено санирање може бити према одношају између конфесија и државе предмет **политичног** програма.

Све остале повреде само су природне посљедице ове главне повреде слободе и равноправности вероисповеди, те с тога и не спадају пред форум угарскога сабора, дакле ни у оквир политичног програма. Оне спадају пред форум српског народно-црквеног сабора и овај сабор имаће о томе да каже своју последњу реч. Тамо ће моћи и г. др. Полит казати оно, што сад у својој изјави одлучно казао није.

Мислимо да ни г. др. Полит ове наше тврдње порицати неће.

Јасна је и оправдана дакле и ова IV. тачка.

Да видимо даље у чему се још не слажемо са г. др. Политом.

Не слажемо се у том, што он држи, да при свем томе што је бечкеречки програм све до језгре своје постао „обсолетан“ није било повода за стварање новог програма, а зашто?

„Зато, јер, вели он, промене у политичној ситуацији нема, а са програмима не дају се ни стварати ни мењати политичне ситуације.“

Овде г. др. Полит много више индивидуализује политичну ситуацију, него што то стилистика допушта. По њему изгледа, да је политична ситуација тако нешто, што се само од себе ствара и мења, па само на њу чекати ваља. Но није тако, политичну ситуацију праве људи, као што људи праве и програме.

С тога се морамо чудити, да тако опробан политичар и парламентарни тако рећи ветеран изриче ове две тезе, а овамо и сам је био сведок толиким политичким кризама и променама, што су наступиле баш услед тога, што су људи или партије променили програме своје.

Да не наваћамо многе примере — а има их боме и сувише — и да не идемо далеко, питамо г. дра Полита, а шта је наступило, кад је Тиса напустио своје „бихарске тачке“, дакле променио свој програм? Није ли се одједаред цела политичка ситуација променила? Наступила је фузија деакове странке са средњом левицом, улазак Тисе у министарство и образовање данашње умерене опозиције.

А шта би било да Тиса данас прихвати и опет „бихарске тачке“ своје или да крајња левица напусти државоправну опозицију? Било би још те какве промене политичке ситуације.

Нема сумње о томе, да промене у политичној ситуацији изазивају — ако и не увек — промену програма или положаја политичких странака, но тако исто и промене програма могу створити нову политичну ситуацију. Ово је необорива истина in thesi. Наравно да у практичкој политици зависи највише од тога, да ли је дотична странка, што мења програм, какова чињеница или не; јер ако није никаква чињеница, бадава ће мењати свој програм — но и обратно онда ће бадава и остати при своме старом програму, а на грдну ће своју штету остати при њему, ако се тај програм као штетан засведочио.

Но кад би се ставили и на становиште г. дра Полита, питамо, зар се од оно доба, када је углављен бечкеречки програм, једаред мењала политичка ситуација у правцу, који је захтевао и промену бечкеречког програма, и није ли од чести баш и с тога, што се та промена избегавала и онда, кад се већ почело признавати, да су многе ствари у њему постале обсолетне, наступило стање, које је „несносљиво“?

Кад је стање несносљиво, кад је нужда да се тражи изласка из таковог стања, а с друге стране, кад је програм обсолетан и беспредметан, онда за цело има повода да се мења програм. А хоће ли се тиме променити и политичка ситуација и то на боље, то идемо да видимо, но можемо се томе надати, јер српски народ у Угарској у заједници са браћом својом у Хрватској јесте а и сматра се још једнако као чињеница, о којој јако воде рачуна у политичком свету.

Оволико за сада о томе, јер су новински чланци малена оквира, кад би хтели овај предмет да исцрпимо.

Даље изгледа из речи г. дра Полита, да он није толико противан мењању програма, „само га је, вели, ваљало подврћи свестраној публицистичкој расправи.“ Нама се чини, да г. др. Полит овом изреком својом више повлађује нашим „малконтентима“, него што нама приговара. Овако за цело Полит политичар не мисли. А ако у истини тако мисли, онда смо слободни запитати га, па ко је њега, ко ли „малконтенте“ пречио за ове последње три године, да ту „публицистичку расправу“ отпочну и доконају? Зар нису доста времена имали, зар није поглавито он умољен био, да се пера лати и своје мњење о једном ил' другом питању, о стању у опште каже, па је ли то кад учинио?

Но осим тога морамо овде констатовати, да ни један програм српски није толико дискутован, као овај. При његовом склапању суделовали су признати родољуби, који на три сабора заступају српски народ и који по свом позиву и положају скроз и скроз познају српски народ, његове одношаје, његова права, потребе, невоље с једни, а политички рад с друге стране. Ово пребацивање дакле није умесно. Пре би ми могли запитати г. дра Полита, зашто у тако важној ствари није и он утицао у своје време, као што му је по положају била дужност, у место што сад рекриминује у невреме.

Па сад реасумирајмо:

Г. др. Полит признаје, да је стање Срба несносљиво, признаје нужду, да се из овог стања изађе, одобрава састанак будимпештанске конференције, осуђује пасивитет, признаје да је бечкеречки програм „обсолетан“, да је све до језгре своје постао беспредметан, у погледу те језгре мање тражи него кикиндски програм, а у погледу народно-црквене автономије не може ништа друго да нам пребаци, до ли то, што нисмо у политични програм примили ствари, које у делокруг нашег нар. црквен. сабора спадају, дакле у политичном програму места немају.

По томе је заиста тешко наћи ту разлику, која би г. дру Политу давала права да изриче своје незадовољство са кикиндским програмом. Све што наводи, то су разлози, са којих би морао бити против бечкеречког, а не против кикиндског програма. Па чиме би се та противност разјаснити могла?

Да то учинимо, морамо се вратити на први чланак наш. Тамо смо рекли, да се г. др. Полит са бечкеречким програмом, са борбом, која је на основу тог програма вођена, тако рећи, идентификовао. Ово није реткост у политичном животу; често је бивало, да поједине вође са извесним политичним правцем у тако тесну свезу дођу, да га касније, кад народ другим правцем пође, не могу више с политичким резоном напустити. Ово као да осећа и г. др. Полит, и отуд је то, што над бечкеречким програмом осуду изриче, ал не може од њега да се одцепи — што у прилог кикиндском програму говори, али не сме да му се прикључи. Ово је натерало дра Полита и на ту политичну необичност, да својим бирачима остави одрешене руке, дочим сам себи не може руке да одреши. Не, ово се није очекивало од г. Полита. Кад већ није хтео да учествује ни у будимпештанској, ни у кикиндској конференцији, кад после тога ни нов правац није хтео да усвоји, онда му је остало само једно: Да се задовољи са својим лаворикама, које ће народ српски на његовом заслужном челу свагда с признањем и с поштовањем гледати. Ово пак што је сад учинио, неће ничије одобрење добити јер: Der ärgste Entschluss in der Politik ist keinen Entschluss zu fassen.

Изборно кретање.

„Немзет“ а по њему и „Пестер Лојд“ доносе вест из Новог Сада, „да су др. Касапиновић и др. Максимовић у тајној конференцији закључили са својим присталицама, да против кандидата ли-

ЛИСТАК.

PATER PETER.

РОМАН
МАВРА ЈОКАЈА.

(Наставак.)

Виде тамо Pater Peter-а везана, завијена у калуђерску мантију, усправљена, златно и сребрно посуђе пуно блага беше свуд около њега нагомилано, оно га је и држало усправљена. Кукуљица му беше на лице навучена, није се могло видети.

— Pater Peter, шаптао је Грацијану мајстор Матија,

— Ђаво мора да је с тобом кад си погодио, збиља је то Pater Peter.

— Ко га донесе амо?

— Ја главом с мојом шантавом ногом и мојом смрзлом руком.

— Па зар га нису убили?

— Чуо си где пева.

— Па то ви хоћете да ја овог овде завидам?

— Не сасвим, оставићеш у зиду једну рупу колико је дио у буревцета, да се човек неудави.

— А кад ми овај крај оставимо ко ће му јести давати?

— Па гавран пророка Илије. Света је истина што год је у библији. Кад се једанпут могло догодити да је гавран гладном пророку доносио леба, може се то и други пут догодити. Хајд на посао, ти си ово дело започео, ти га мораш и довршити. Хајде лепим на посао, драги мој, јер ће ти иначе куршум разнети лубању, а затим и овом другом.

Ладан је зној пробијао мајстор Матију од ужаса. Одпочео је посао.

— Док ти то несвршиш ја ћу се мало прошетати по овом лепом подземном рају.

— С тим речма привеже на смрзлену своју десницу фењер и поче да шантуца по рачном кривудавом ходнику бројећи при сваком савијутку корачаје. Кад је 540-и избројао, нађе се пред оном шупљином, у којој је стајало оно зарђано, плесниво буре. Дигне заклопац, под њим беше читав татан воска, кроз који бритвом својом рупу пробуши. Заиста је било то, што је он на први поглед замислио: барут.

Узе неколика зрнца и проспе их на свећу. Лепим пламеном плану, барут је сув остао кроз толико година, таван од воска га је сачувао.

Сада откопча свој пруслук и одреши увоштани канап, који је био вазда около појаса обавио. Тај канап веже он својом леваком и зубима за лунту која је на врању из бурета вирила. За тим се врати натраг пуштајући за собом увоштени канап, који је такође 540 рифи дуг био. Кад је до краја дошао, запали на фењер тај крај, извуче из џепа сахат и мотрио је колико времена треба да један риф тога тинјајег канапа изгори. Управо један минут. Сад 540 минута колико је сахата? То је било много за његову главуру, то ће му мајстор Матија казати.

Кад се вратио шупљини, зид је био готов, само је глачао зидар онај остављени отвор.

Чудновато да Грацијан није на то помишљао шта ће радити ако се докле он шпацира, — зазидани Pater Peter споразуме са мајстор Матијом молбом, обећањем, претњом да јави за његову судбу? Можда се и за то јако побринуо. Можда је за то лунта ту била а можда још и нешто друго?

— Готов си већ, драги мој? Реци ми, молимте, колико пута иде 60 у 540?

— То је лако, 6 пута 9 је 54: шест пута.

— Истина 6 пута 9 је 54. То једино никад немогох у „један пут један“ научити. Дакле 9 па то је баш доста. Па ја ћу сад одма бити готов, ти иди драги мој, у ишпанов стан, наложи у пећ, постави сто и изнеси вечеру. Ја ћу још мало да останем да се опростим са „мојим господином зетом.“

Кад је „минденеш“ отишао, врати се Грацијан у цркву, поскида буренцад са саоница и одваља их једно за другим у тајни ходник и мете их пред зазидану шупљину. Кад су сва тамо била тури главу кроз остављен отвор:

— Поздрављам вас драги љубазни и лепи зете мој Pater Peter-е. Како је, како се проводите у ваши сватови? Збиља сте лепу младу изабрали то морам рећи. Али да ви опет не рекнете да сте у „једној јединој хаљини“ одвели моју јединицу ћерку, генерозан отац хоћу да будем: ево јој дајем и мираз, цело очинство и материнство наједаред нека ужива и благује с вама заједно. Па реците ми има ли још таког доброг „старца на шару земљином“ као што сам ја?

Затим отвори једно буренце с леваком га натовари на рањаву десницу, није марио ни за бол, него је унутра просипао кроз рупу сјајне талире. Затим је друго, треће и сва буренцад са сребром редом унутра просуо.

— То је материнство, а сад долази очинство. Узме ти сад буренцад са златним новцем напуњену и сипао је златну кишу на главу узиданог зета.

Напослетку затрпа гомила од новаца узидана човека до оба рамена, само је глава вирила напоље.

— Miserere mei Domine! (Господи помилуј!) чула се из шупљине тужна песма жива сахрањена.

— Хахаха, церекао се Грацијан. Можда ти и песмица још треба? Да л' да ти певам штогод, допада л' ти се ово? Gemitus mortis, dolores inferni, Circumdederunt me! Или можда боље годи ова: Поскочићу лане моје — Белу Коморану — летанији оној светој — у божијем храму — служиће је дика стара — лепи кале са олтара — моја мила душа — у мантији ружа. — Хахаха, нећеш више од те, можда од оне друге: In paradisum inducant te angeli! Ох то је здраво тужна нота, много је лепша од ње ова: Тврда љубав, тврда вера —

бералне партије своје људе кандидују.“ Ова вест сувише је бледа од страха и „друка“ а да по тој бледоћи не би познали оне забринуте либералне (?) кандидате, који су себи уселили у главу, да свесно и интелигентно грађанство отмених трговачких места нема друга посла, него да непрестано њих шаље на сабор, па и онда, кад је престала она нужда, која их је до сада грађанству управо наметула, и кад су једва једном наступили сретнији односаји, који грађанству пружају прилике, да се без разлике вере и народности сложе у таком избору, који ће и грађанству и месту и његовом значају у сваком обзиру на част и дику служити. Оволико на адресу те кујне, у којој је тај брзојав скуван. У осталом с презрењем одбијамо денунцијантски покушај, као да је овде држана „тајна“ конференција. Овде није било никакове конференције, него је средишни одбор српске народне странке држао своју редовну седницу, а о чему се у њој саветовало, то је „Застава“ у броју свом од 4. (16.) маја о. г. већ саопштила. Све што се с тим извештајем не слаже тенденцијозна је измишљотина.

— Стара „Преса“ доноси вест из „Новог Сада“, да „Застава“ кандидује у уздинском срезу дра Максимовића на место г. дра Полита. И ово је пачање непозваних репортера у изборне ствари. „Застава“ није позвана да поставља срезовима кандидате, а није од своје стране ни једном речи утицала у кандидацију за изборни уздински срез. Ако прими који допис, у коме се могућност кандидатуре једне ил друге личности расправља, то још не значи, да „Застава“ кандидује. У уздинском срезу поставиће кандидата сресски збор у споразуму са средишњим одбором као свугде, и дотле ће се морати и „Преса“ и њезин репортер стрпити.

Нови Сад, 5. маја.

— Право вели кикиндски брзојав: лаж, сујета и охолост морају се здружити па да уроде онаким отровом, какови се српском свету сипа у чланку под насловом „Крвава политика“, што га је написао — Миша Димитријевић. Па шта му даје повода да се дотле заборавља?

Да видимо.

У Белој Цркви искупило се било на 600 присталица кикиндског програма, који хтедоше свој страначки збор да одрже, но неколицина оних социјалиста, које је др. Милетић пре три године са збора српског на поље истерао, дође са којекаквим изметом тамошњег људства да бесомучном дреком саветовање осујети. Политична власт, којој је дужност да ред одржава, хтеде већ онда с тим људима учинити то исто, што је с њима пре три године овде учињено, хтеде им показати врата. Но др. Касапиновић не даде. Племенитост његова волела је, да се збор не одржи, него да апелује на редарствену власт и збор се разиђе, а први људи из 22 тамошња места закажу нов збор у српском месту Уљми, надајући се, да ће пуста руља социјалистичка до свести доћи те увидити, да само народ опасности излаже ако га буни против јавнога реда — да ће од даљег бунења одустати тим пре, што присталицама бечкеречког програма нико не брани, да и они свој збор сазову и одрже.

Но ова се нада не испуни. Што су ти људи покушали у Белој Цркви, то покушаше и у Уљми и пошто приврженици кикиндског програма, којих се опет на 600 у Уљми искупило беше, не хтедоше допустити, да се једна шака изгубљених социјалиста с њима и с њиховим правом титра, то политична власт даде исте извести са збора, на коме им, као присталицама других начела и другог програма, и тако места не беше.

Саветовање унутри на збору одпоче, а шта се међутим на пољу, на сокаку догодило?

У место да су бар сад социјалисте рекли оној јадној гомили народа, коју заведоше и преварише, да се развиђе мирно својим кућама и да дође на збор, који ће они сазвати — не, у место тога они надражише те невине и неуке људе, да на очигled оружаних четника и редовне војске почну обијати капију од куће, у којој се збор држао.

И кад је несретне људе заповедник војске три пут опоменуо, да то не чине и да се разиђу, да ли им бар онда световаше, да се мирно разиђу? Не, ни онда — на против повикаше народу, да се наоружа — чиме? цигљама! и да цигљама удари на војнике. Шта је после било, то су штовани читаоци наши већ читали. Но овде је вредно подсетити још и на тај важан факт, да за сво време, док се ово на сокаку догађало, они, који се унутри на збору саветоваху, па с њима и др. Касапиновић, ни појма не имадоше о томе, што се на пољу збива, те због тог не могоше ни предупредити несрећу, која се догодила. Ово **отворено признаје** и жалосни извештач наших пасиваста, неки Јаша Томић, у свом извештају, што га је „Српско Коло“ донело.

И после свега овог диже се Миша Димитријевић да пише чланак о томе и да осуди виновнике те несреће. Па шта мислите, кога је осудио? Је ли осудио бесавесне социјалисте, који на силу бога ту несрећу изазваше? Не, г. Миша Димитријевић беди сумњичењем, према коме су све земне и подземне „Јоте“ само „штимпери“ — да су виновници те несреће др. Св. Касапиновић и они, који су се с њим на збору саветовали и који, по речима самог известиоца „Срп. Кола“ ни знали нису, шта се напољу догађа. На њих и на све присталице кикиндског програма сипа Миша Димитријевић сав свој измајсторисани јед и гњев. Зашто? И то би по свој прилици тај исти социјалиста Јаша Томић знао приповедити, који се од неко доба, особито пре белоцркванског и уљманског збора, чешће у Новом Саду налазио и око Мише Димитријевића врзао. Ето узрока зашто М. Д—ћ на присталице кикиндског програма сав глумачки јед и гњев сипа, дочим му срце ликује, што је његовим милим и драгим социјалистичким провокатерима тако лепо испао посао за руком. Заиста у човеку не може бити доста гнушања, доста осуде за оваки поступак После такових клевета, какове су те у том чланку, не могу нам наши поштовани читаоци више замерити, ако се на инсипидности М. Д-ћа више нећемо обазирати.

Политички преглед.

Угарска регниколарна депутација за уређење речког питања држала је 1-ог тек. мес. седницу, у којој је и министар-председник Тиса суделовао. Како је депутација услед смрти дојакошњег председника јој, грофа Јована Циракија, остала без председника, то су присутни замолили члана Вижољија, да председава поменутом састанку. Пошто овај заузме председничко место поднесе референт Макс Фалк по њему састављен извештај, у ком је изнео у потпуној слици садање стање речког питања и с тиме у свези поднео читав низ позитивних предлога. Шта је референат Фалк предложио, о томе листови ништа не јављају; зна се тек само толико, да је депутација Фалков извештај усвојила, и да се исти данас у суботу 5-ог тек. мес. имао сабору угарском поднети. Данас ће и министар Тиса, пошто магнатски дом сабора угарског у речкој регниколарној депутацији за сада нема свога заступника, горњој кући на знање дати, да је извештај речког одбора посланичкој кући поднесен и да ће у своје време заједно са решењем доње куће бити подастрт горњем дому саборском.

О задаћама и изгледима предстојеће сесије сабора троједничког пишу „Пол. Кор.“ из Загреба ово: „Бан троједнички бавио се ту скоро у Будим-Пешти, и том приликом вођени су преговори између њега и владе угарске и посланика троједничких. Одређено је, да се сабор троједнички, ако сабор угарски своје послове обави до 20-ог тек. мес. по нов. кал., сазове за 14. (26.) мај. Задаћа сабора троједничког састојаће се пре свега у дефинитивном одређењу буџета за годину 1884., пошто влади подељени индемнитет концем јуна истиче. Даље ће имати да се доведу у склад дивергенције, које постоје међу законодавством троједничким и законодавством утеловљене Крајине. Још даље биће потребно, да се предузме акт, који је много важнији од до сад поменутих, наиме: да се за неко време стави ван крепости онај одсек закона о независности судачкој, који говори о томе, да судију није слободно звања лишити. Ово је потребно с тога, јер би иначе сасма немогуће било спровести онај премештај евентуално опу редукцију чиновништва, која данас лежи не само у интере у земаљског правосуђа већ и у интересу финансија троједничких. О држању опозиције саборске не може се за сада још ништа рећи; толико је извесно, да насилнички поступак Старчевићев не одобравају ни његови најприснији једномишљеници, као н. пр. Фолнеговић. Ако Старчевић и даље остане при овом држању, наступиће расцеп у његовој странци. По себи се разуме, да ће развитак односа у крилу народне странке упливисати и на развитак ствари у Троједници. Странка ова пак моћи ће тек само онда с владом ићи и чврст доминирајући положај заузети, ако се ослободи оних сумњивих елемената, који су својим сплеткама пореметили односе између Угарске и Троједнице и спречавали сваки трајни и успешни рад народне странке. Ако се у овом погледу ствари на боље не окрену, онда народна странка неће никада постати решавајућим фактором. Била би ипак велика погрешка, кад би ко мислио или поверовао, да ће Старчевић, предузимао он што му драго, у стању бити, да и само у једном случају спречи рад земаљске владе, да на земљу и народ упливише. Дани узбуђености већ су подавно прошли и агитатори наћоше се приморани, да сами обуставе свако агитовање по земљи. Но све кад би хтели поповити своје сплеткарење, они би се тим тек само дискредитовали, јер земљи и народу није до агитација, већ до мира и напретка, а влада хоће и једно и друго да им обезбеди.“ — Тако полузванична „Пол. Кор.“ Међутим се међу „праваши“ и „неодвисњаци“, дакле међу опозиционим странкама распламтела жестока борба, чиме је, разуме се, положај народне странке у неколико повољнији постао, јер ће се сада много лакше моћи консолидовати

Сабор далматински, који је прошле године сасма изненадно закључен био, састаће се као што из Задра јављају 3-ег (15-ог) јуна поново у седницу. Земаљском одбору већ је наређено, да приуготови законске предлоге о реорганизацији општинске управе и реформи народних школа. Накнадни избори у варошким изборним срезовима макарском и курчолском одређени су за 1. јуни у сеоском изборном срезу сплетском за 3. јуни, све по нов. кал. Услед погодбе између намесника Јовановића и далматинских посланика на државном већу аустријском биће изабрани хрвацки кандидати Љубић, Зафрон и Манger, тако, да ће хрвацка странка на сабору далматинском имати апсолутну већину, бројаће 27 посланика,; Срби имаће 9 посланика, а Талијани 6. Председник сабора далматинског биће Клајић. — Тако задарске вести. Обистине ли се исте — далматински Хрвати а што је још главније њихови прваци моћи ће задовољни бити, јер њиховим давнашњим жељама учиниће се ето по вољи. Клајић ће постати саборским председником и — Далмација биће спасена. Ко у то не верује, нек дон-Миху Павлиновића и Јурја барјактара упита, они ће му познатом оштроумношћу својом очигледно доказати, да је црно — бело т. ј. да ће Далмација авансмаом Клајићевим — спашена бити. Алилуја!

1-ог тек. мес. десио се у аустријском државном већу догађај, који је у први мах учинио велику сензацију, но касније увидело се, да цела ствар није ни мање ни више већ добро смишљена маневра такозваних уставовераца, којом исти смерају одуговлачити послове парламента аустријског, те тиме влади и већини, неприлике проузроковати. Поменутог дана **иступише „уставоверци“ сасма изненадно из државног већа**, да се после два дана — опет натраг врате. Повода овоме иступању дало је, што је председник државног већа при трећем читању закона о амелиорацији (побољшању) културе земљишта уређењем река и извађањем водо-грађевина прогласио, да је веће прихватило овај закон. Уставоверци протестоваху против овога, изјављујући, да је већина била против предлога. На ово устаде председник Смолка и изјави: „Ја сам рекао, да је закон примљен; молим известитеља, да пређе првом идућем предмету дневнога реда“. Тек што је председник довршио, наста нова вика на левици: „То је насиље! Закон није усвојен! Иступимо из саборнице!“ Пошто председник на основу одређења пословног реда није хтео да престане на потраживање „уставовераца“ да се предузме ново гласање, то левичари после краћег саветовања иступише из саборнице. Касније, по изласку из саборнице, саветовали су се уставоверци, шта им даље ваља чинити. Неки су тражили, да се без икаквог оклевања иступи из државног већа, но касније се господа апстиненцијаши ипак предомислили; увидише, да ће ипак боље бити да остану где су и да даље остану активни. Што смислише то и учинише. Повратак њихов у парламенат олакшао им је у неколико сам председник Смолка, који дан раније у саборници очитова, да он, ма да је правоваљаност по њему проглашеног резултата трећег читања неоспорна и ма да би из дојакошњих сесија државног већа могао више примера навести, где су дотични председници као и он поступали — ипак сажаљева да је овај поступак његов могао „уставоверце“ увредити. Уједно обећа, да ће у будуће, да би се сваки оваки догађај предупредио, пре гласања свагда запитати, да ли још ко има што да примети односно, да ли ко жели да се поименце гласа или не. Сутра дан дођоше „уставоверци“ поново у саборницу и посланик Томачук прочита у њихово име изјаву, у којој они очитују да закон о мелиорацији није усвојен, но да ће они после изјаве председникове од прошлог дана ипак суделовати у расправама, те уједно предлажу да се исправи односно попуни § 63 пословног реда, како би се гласање — потпуно осигурало. Председник Смолка очитова, да се не може сложити с Томачуком, јер о правоваљаности донесеног закључка не може ни најмање сумње бити; он, Смолка не сме допустити, да се и само близу долази председниковом праву, које му је уставом зајемчено. На ово предложи Грохолски да се како председникова тако и Томачукова изјава у записник ставе, што веће једногласно усвоји. Тиме је и овај парламентарни интермецо био докончан, и „уставоверни“ апстиненцијаши a la minute седе данас и опет у бечкој саборници и чекају прилику када ће се и опет моћи поиграти

љуби, цуро, калуђера — љуби мантијаша — за два марјаша. — Можеш ли петама уз ту песму ударати, а сад ће се играти, чуј нову: et cum Lazaro, quondam paupere vitam habeas Sempiternam! Хахаха, Patientia (стрпљење) — коло калуђерско. Kirie eleison (господи помилуј) Хахаха!

С тим узме буктињу у руку и одшантуца ходнику на крај продужујући и даље рођтанско певање помешано са опелом.

— Одзвониле јације, — нема кâле мантије; — калуђеру стâра глêда — хладна реверенда. — Circumdederunt me!

Сатанско церекање беше последњи човечији глас у ноћи подземне шупљине.

Дађа.

Здраво ти је паметан човек био тај мајстор Матија, знао ти је тај више него сви остали. Кад је оставио Грацијана сама овако је у себе размишљао.

— Па лепо, сад сам дознао за неку тајну, која је тако силна, да ће кроз дуварове суда свог пробити. Истина ја сам се заклео на еванђеље, да нећу то ником одати, али да ли баш сасвим верује мени Грацијан, кад ни самом еванђељу не верује? У мртвом човеку, уверен сам, зацело би више вере имао. А како је то лако од жива човека направити мртваца! Један залогај какве нечим добрим намазане шунке, један гутљај каквог уманђијаног пића па онда лепу, лаку ноћ! Од мртвог човека не мора се на опрезу бити.

То су му биле мисли, кад је шунку секао, што је нашао у ишпановом стану, кад је ауспрух на сто мећао и калајлије лепо брисао.

Нешто је сад смислио.

Још је остала била у кући једна жива животиња, ловачки кер. Њега доваби у собу. Даде му једно парче шунке, леба, псето све поједе, наспе му у чинију и вина, жедно псето и то попије и није му ништа било.

„Дакле засад“ није отровано ни јело ни пиће, а после ће већ он добро пазити на прсте господара Грацијана.

Дуго мораде на њега чекати, златни погреб дуго је трајао. Једва једаред зазвони на малој кули оно тајанствено звоно, знак да се неко приближује кроз врата подземног ходника. Грацијан је шантуцао из цркве, у врту није било више медведа, ено им је кожа висила на плоту разапета. Јуче им је изненада дао здерати госа у награду за неверно службовање.

— Духови су опет звонили, промрмља осорљиво мајстор Матија кад Грацијан уђе.

— Не бој се, последњи пут су звонили.

— Затим седне за постављен сто.

— Беше обувен у велике, дугачке широке пољске чизме, у саре му је стала сва оправа.

Из једне извади криви нож са сребрним корицама и дворогу виљушку, прави спахија ни за живу главу неће јести туђим ножем и виљушком, из друге извуче кутију од корњаче а из ње опет свој златан пехарић, што није могао на столу стајати „братину“ што се на душек испијала.

— Хајд' да једемо, пријане, извади себи а извади и мени ваљда видиш, да ја само једну руку имам.

С тиме седоше један према другог господар и слуга и заложише се првим залогајем. И господар је био гладан од рана јутра ништа није окусио.

Псето се умиљавало око њих, није му ништа било ни од јела ни од пића. — А сада да попијемо коју, драги пријане из ове опште братине, прво ја, понда ти; Виш' ове су братине зато добре што домаћин неможе пићем госте своје отровати као што то у Талијана бива, јер се ова обређује; сваки пије из једног пехара а газда понајпрви.

С тим напуни себи златни пехар и испразни га: „у твоје здравље, драга слуго моја.“

Преда њему пехар и мајстор Матија му се на то захвали.

— У ваше здравље, драги господару. Затим се ређале све друге здравице.

— У здравље сретне невесте!

— Да бог поживи честита младожењу!

— Живила и лепа госпа у Мадочању!

И тако редом, један пут у једнога, други пут у руку другога путовала је братина и здравило се пријатељима и непријатељима све ђутуре: докле напослетку неумукоше.

На то ће рећи Грацијан мајстор Матији:

— Је-ли пријане, ти имаш једну удату ћер?

— Имам дабоме.

— У Тепли живи сиротица?

— Јест, у Тепли.

— Колко има деце?

— Шесторо.

— Још у њихово здравље ниси пио?

— Бога ми нисам.

— Немој ни пити пријане у њихово здравље, доста си пио: зацело си доста пио не само за данас него и за цео свој век. Тиси мртав човек већ самном заједно. Ова је братина, из које писмо, била отрована, финим талијанским отровом што на сахате ради. Још два сахата имаш да живиш, прибери се и иди њојзи. Лед је стао, моћи ћеш у Теплу пећи ћерци својој, тамо лепо можеш лећи у постељу, можеш дозвати и духовника, тестаменат направити и биће барем неког, ко ће ти очи заклопити. — Ето то ти је крај комендији.

Ужаснут подскочи мајстор Матија са свога места, коса му се накострешила, већ је почео да осећа у утроби болове блиске смрти. С проклињањем изјури из собе и кесу пуну новаца оставио је тамо и муком мучен излети замку на капију и похита смрзнутој Ваги. А господар Грацијан пунио је пехар вином и пијуцкао је даље сам самцит а у себи је све једнако редом наздрављо прво онима, којима је кадгод добро чинио, а они му злим враћали а после онима, који су њему само добро чинили а он њима ваздa злим враћао. Исвака чаша била је нов отров, то је тако било удешено да је отров помалко своју снагу пуштао. Журити му се ваљало. Хтео је да реч одржи што је био дао лепој госпи у Мадочању; „вере ми Peter Peter ће дуже живити него ја“.

(Свршиће се.)

мало апстиненције, чему свет не треба ни најмање да се чуди, јер — „промена годи“. Данас апстиненцијаши — из убеђења, сутра активисте — из уверења и т. д. и т. д. све по ћефу, пардон! по „убеђењу“, „уверењу“ и т. д. таман као и код нас.

Дневне новости.

(Њег. цар. и кр. Височанство надвојвода Албрехт,) маршал и главни инспектор убојне силе аустро-угарске стигао је јуче 4-ог т. м. у наш варош, где су га на станици паробродског друштва дочекали заступници војничке власти и градског мађистрата. Данас 5-ог о. м. пре подне прегледало је њег. ц. и кр. височанство здружену војничку посаду новосадско-варадинску, а после подне у два сахата отпутовао је надвојвода Албрехт засебним возом у Земун. — И овом приликом се показало, како су добро извештени горњи листови. Тако н. пр. бечка „Преса“ у свом вечерњем листу од прошлог четвртка доноси овај брзојав: „Нови Сад 15-ог (3-ег) маја. Маршал надвојвода Албрехт стигао је данас овамо и путује сутра ради даљег прегледања војске у Земуну... Ми а и остали суграђани наши видесмо надвојводу Албрехта тек у петак пред вече, а видовити дописник „Пресин“ мора да је њег. ц. и кр. височанство уочио, још кад се — у Осеку бавио. Живео видовити извештач „Пресин!“

(Изложба жен. ручних радова Српкиња.) корача све ближе своме остварењу. Последне одбор добротворне задруге Српкиња Новосаткиња, који се овде, састао 2 (14.) маја ов. г. одредио је већ и дане трајања изложбе те. По закључку одбора тог отвориће се изложба у недељу после св. Илије 22. јула (3. априла) о. г. после св. литургије и призива св. духа, трајаће 15 дана и затвориће се на Преображење 6. (18.) августа о. г. По томе ће се, као што данашњи проглас одбора ове добротворне задруге Српкиња Новосадкиња казује, пријаве за предмете примати још до 1. (13.) јуна о. г. а предмети ће се слати од Иван дна, а то је од 24. јуна (6. јула) о. г. па до 8. (20.) јула о. г. Ко до тог доба не пошље своје ствари неће се моћи после примити за изложбу. На дан отварања изложбе приредиће се једна сјајна беседа, за коју су већ обећали, да ће суделовати г. Стеван Дескашев тенор загребачке опере и г. Роберт Толингер познати вештак на виолончелу, Митровачка а по приватном извештају и кикиндска певачка дружина. Од осталих 14 позватих певачких дружина, одговорила је само белопркванска, да не може суделовати, а од осталих нису стигли још никакови одговори. Г. Др. Пачу и г. Алек. Петровић изјавили су, да се ни они не могу примити да суделују; а г. Јосиф Маринковић није још ништа одговорио. У погледу предмета за изложбу пријавили су до 3. (15.) маја о. г. следећи: Добротворна жен. задруга у В. Кикинди пријавила је, да ће послати 167 комада и једну гарнитуру собну од ћилимске робе и осим тога 100 ф. у новцу за изложбени трошак; Добротворна жен. задруга из Суботице пријавила је 150 комада. В.-бечкеречки приређивачки одбор пријавио је до 260 комада. Сомборски приређивачки одбор иште засебну дворану, коју ће сам испунити са предметима. Остале задруге и одбори нису још пријавили колико ће предмета послати; а од појединих послаће: Катица и Ленка Видицка из Батање 7—8 комада, Стеван Ђ. Јосић из Ст. Стапара 10 комада; Милана Николићева ученица индустријалне школе св. Урсуле у Бечу 7 комада; Катица Стојковића из Јаска у Срему 1 ком.; Милка Пандуровића ученица више жен. школе из Будимпеште 1 ком.; Јела Лазарчева из Вилова 2 ком.; Олга Стојановића учитељица из Батање 1 ком.; М Д. Дејановић учитељ у Молу 17 ком.; О. Ј. Свирчевић из Меленаца 4 ком.; Софија Н. Мештеровића учитељица у Мостару до 50 ком.; Милева Николајевића одавде са 3 ком.; и Софија Миросављевића трговкиња одавде са једном групом везова и пешкира, који се овде и у околини ткају по српским кућама. По овоме се види, да има пријављено већ на 1000 комада, а има да дође из Беле Цркве, Вршца, Панчева, Земуна, Митровице, Стара Бечеја, Новог Сада и околине Осека и околине за које се зна, да смремају и да купе, те по томе можемо очекивати, да ће ова изложба сјајна и величанствена бити, особито још, ако се на молбу овог одбора женског одазову епископи наши у Пакрацу и Горњем Карловцу, те позову свештенство своје, да иде на руку народу, да се из тих наших крајева, што више рада и одела народног за ову изложбу прикупи и пошље. Извештени смо од овог жен. одбора, да се хрват. педаг. књижевни збор пријавио, да ће умолити своју земаљ. владу, да на ову изложбу изашље вештакињу рада и учитељицу на кр. хрват. препарандији у Загребу, гђу Љубицу Басаричкову.

Можемо овом приликом известити наш свет, да су на позив начелнице ове задруге женске узели под своје од оно 4 нејаке дечице сиромаха Тоше Станковића девојчицу од 6 година г. Лазар Мудрић трговац из Сент-Јаноша код Вршца и гђа Јулка Рајићка одавде девојчицу од 8 година. Бог им дао утехе!

(Беседа с игранком.) Српско црк. певачко друштво у Српској Неузини приређује 9. маја о црквеној слави, беседу с овим програмом: 1. „Поздрав“ говори г. Макса Стојковић учитељ. 2. „Ори ми се“ од Штунца, пева мешовити збор. 3. „Гусларева смрт.“ Декламује Милка Марчићева. 4. „Вече тихо“ од Св. Димитријевића, пева мешовити збор. 5. „Српкиња“ декламује ученица Катица Стајићева. 6. „Ако са врела миља“ тенор соло, пева г. М. Стојковић, прати на хармонијуму г. Мита Пејов, хрватски учитељ. 7. „Бранково коло“, од дра Пачуа, пева збор, на хармонијуму прати г. Макса Стојковић.

Чист приход намењен је за оснивање срп. вероисповедног школског фонда, с тога се добровољни прилози примају са захвалношћу.

(Одбегла за — Турчином). Пре кратког времена донеше париски листови, да је Масурус-беј, секретар турског посланика у Бечу, одбегао у Лондон са ћерком грофице Имекур и да се тамо венчао. Мајка је то пријавила суду и судови париски огласише овај брак за неважећи, јер не одговара прописима грађанског закона. Накнадно јављају исти листови, да је и папа са гледишта религиозног огласио овај брак за ништаван, услед чега је од мајке грофице добио 150.000 франака на поклон. — Прилична награда, за коју ће папи много који адвокат завидети.

Политичке вести.

— Цар-краљ Фрања Јосиф стигао је 3-ег тек. мес. у Будим-Пешту.

— Бан Кун Хедервари отпутовао је 4-ог тек мес из Загреба у Будим-Пешту 6-ог тек. месеца очекују де ће бан већ стићи натраг у Загреб.

— Сабор угарски закључи ће се 8-ог (20-ог) тек. мес.

— „Преса“ јавља, да ће се сабор тројednички отворити 14-ог (26-ог) о. м. При отварању прочитаће бан Кун на-њ управљени краљевски рескрипт.

— Сутра у недељу отвориће се у Нишу српска народна скупштина.

— Исти дан биће у Петрограду свечано проглашење руског престолонаследника за пунолетног. На свечаност ову отпутовао је из Берлина принц Виљем унук цара Виљема а син престолонаследника немачког и будући наследник круне немачке.

— Из Беча јављају, да је цар-краљ Фрања Јосиф поделио руском престолонаследнику услед његовог проглашења за пунолетног велики крст Стеванског ордена.

— Поговара се, да ће се сабор галички сазвати око половине јуна по нов. кал.

— „П. Лојд“ јавља, да ће се кнез Александар бугарски на повратку из Немачке у Бечу неколико дана задржати, и да ће услед позива цар-краља Фрање Јосифа одсести у царском двору.

— У Београду воде се преговори са бившим министром Чумићем коме је понуђено, да прими министарство просвете. Говоре, да је Пироћанчева франкција „напредне“ странке одлучно противна кандидацији Чумићевој.

— 3-аг т. м. умр'о је у Бечу руски прота Михаил Рајевски. — Бечко-пештанска жидовска штампа није ни овом приликом могла да се задржи, а да по старој навици својој простим и подлим клеветама не навали на — мртвог Рајевског. Служи јој на част ово каваљерство!

— Из Београда јављају „Преси,“ да је за шабачког владику изабран оповски архимандрит Самуило Пантелић, пошто је архимандрит Руварац одбио учињену му понуду. Владичанске столице нишка и неготинска остаће „за сада“ непопуњене, пошто се у 1882-ој години „збачене“ владике Мојсије и Јероним још непрестано „упорно држе.“

— „Преса“ добија из Арбаније вест, да је међу Арбанаси поново дошло до крвавих заплета. Мутесариф скадарски морао је послати два буљука редифа, да предупреде даље проливање крви. Даље је наредио, да старешине завађених племена закључе примирје и дођу у Скудар, где ће се саветовати о начину и средствима против обнове крвопролића. — Шта је на овоме истина видећемо, јер није првина да је „Преса“ из Арбаније донела вести, за које је обично — само њен извештач знао.

— Из Париза јављају, да законски предлог о ревизији устава садржи ова наређења: да се укине установа доживотних сенатора, да се дефинитивно одобрење финансијског буџета пренесе на посланичку кућу, и да у будуће при отварању парламента не буде никаквог богослужења.

ДОБРОТВОРНИМ ЖЕНСКИМ ЗАДРУГАМА,
ПРИРЕЂИВАЧКИМ ЖЕНСКИМ ОДБОРИМА
И ПОЈЕДИНИМ СРПКИЊАМА

које спремају предмете за новосадску изложбу жен. ручних радова Српкиња, јављамо овим, да је отварање изложбе ове заказано из данашње седнице за недељу 22. јула (3. августа) о. г., а затвориће се 15 дана свог трајања, а то је на Преображење 6. (18.) августа о. г.

Поводом тим умољавамо све наше добротворне женске задруге, приређивачке женске одборе и остале Српкиње, које су вољне, да својим радом учествују на овој изложби, а нису то још пријавиле потписаном одбору, да изволу најдаље још до 1. (13.) јуна о. г. пријавити с колико и којим предметима желе учествовати, како би потписани одбор могао с једне стране спремити нуждан простор, а с друге, да им се могу послати на време нужне листе, које ће на предмете пришивати, да се зна, ко је предмет радио и т. д., и табаке, у које ће предмете уписивати кад их стану овамо на изложбу слати, јер без ових листа и табака неће се моћи предмети примити.*)

Уједно дајемо на знање и молимо, да нам се предмети не шаљу пре Ивана дана, а од то доба т ј. од 24. јуна (6. јула) о. г. па закључно до 8. (20.) јула о. г. примаћемо предмете. После тог рока приспеле предмете нећемо моћи примити. За то молимо, да се за тих 14 дана спреме и одправе сви предмети, који буду намењени за ову изложбу.

Извештени смо са више страна, да се народ наш плаши за своје ствари и не сме да даје за изложбу, бојећи се, да их више неће добити натраг. С тога молимо сваког пријатеља и родољуба, да растумаче народу ствар и да га увере, да ова задруга јемчи имањем својим за све ствари, које дођу до ње, и она ће све могуће употребити, да се ствари чисте одрже и неповредиме у своје време натраг одпреме. Пре тога јемчиће за ствари оне задруге, одбори и поједини, који купе ствари; а то је мислимо довољно гаранције за свакога и за све ствари.

Ко би осим овога желео у овој ствари још каква објашњења, нека се изволи обратити на потписани одбор.

Из седнице одбора добротворне Задруге Српкиња Новосаткиња држане у Новоме Саду 2. (14.) маја 1884.

Јулијана Радовановић с. р.
начеоница.

А. Варађанин с. р.
перовођа.

*) Који су нам се већ пријавили с предметима, тима ћемо с овим послати и листе и табаке ове, да их у своје време испуне и овамо са стварма пошљу.

Народна привреда.

Земљорадња. — Индустрија и занатлијство. — Трговина. — Финансија. — Саобраћајна средства.)

Распоред радова у месецу мају.

У дому и на двору. Чистити отлукане и котаре. Сушиљке за детелину и сено поправљати и градити. Оправка грађевина, кошева, амбара. Клепање и оштрење коса и српова. Брижљиво чување усева од потрице. Осигуравати се код друштава за осигуравање противу града, поплаве и пожара.

У пивници и у винограду. Довршетак послова и оправка судова. — У винограду копња, заламање, закидање заперака и привезивање за тачке. Димљење против мраза. Чишћење јарака и путања.

На њиви, ливади и пашњацима. Плевљење жита. Прашење и копња кукуруза, кромпира, репе и т. д. Настаје време за прво кошење детелине. Сејање конопља, лана.

На ливадама наводњавање, но само још са бистром водом и на највећој суши. Коситба траве у цвету, превртање, сушење откоса, скупљање сена и чување.

Око стоке. Храњење зеленом храном. Попаша и чување стоке. Бачијање и справљање сира, кајмака, масла. Стрижење оваца; продаја или прање вуне. Острижене овце заклањати на суши од хладних ноћи. Шкопљење пастува. Нерасте припуштати међу свиње.

У градини и у воћњаку. У градини у велико расађивање расада: купуса, кеља, келерабе и т. д. Сеје се бостан у јаку, ђубревиту земљу. На сухом времену мора се заливати, нарочито расад, и то сама јутром и вечером У пасуљу се побадају притке и то састављају се с врховима по четири. Буранија се бере и продаје. Грашак зелен такође. Расађују се и негују семењаци: од шаргарепе, купуса, кеља, келерабе, роткве и т. д. Побадају се притке уз семењаке. Плевљење и окопавање свега поврћа. Све жбуње бобичасто треба у зватњи заливати.

Код цвећа леје брижљиво плевити. Привезивати за притчице цвеће с дугачком стабљиком. Цвеће с луком, које је прецветало, треба обићи и семењаче посећи. У другој половини на отвореном пољу, пресађују се лејандери, пеларгоније, врбене, минђушице. Георгине и кана пресађују се, ако нису избиле још у почетку месеца. Брижљиво заливање.

У воћњаку се непрестано тамане гусенице. Фидани се кидају. Каламљење крушака и јабука: под кору и на козју ножицу. У прошлом месецу накалемљене воћкице неговати. Ако је калемова гранчица истерала, треба слабије изданке оченути; код слабијих воћкица то се не чини, да снагу не губе. Очење, каламљење с листом.

На кованлуку и око свилених буба. Па кованлуку ројење, хватање ројева. Код свилених буба треба пазити на чистоту и на храњење здравим, свежим и сувим листом. Треба особито пазити на наглу промену топлоте, нарочито приликом кожурања, и помагати се: посипањем креча, кад је суви ше влага и расхлађивањем на суши. Б инути се за довољно дудовог листа, јер сад бубе много једу. Четврто кожурање. Прве гусенице почињу се увијати.

На дуваништу. Расађивање дувана.

Шумарство. Довршетак сејања, сађења и свију послова. Довршетак летње сече. Припремање за сејање брестовог семена. При крају мес-ца може већ и брестово семе да зре и да се скупља. Тамањење штетних буба шумских. Забрањивање шума. Гуљење коре за табачење, штављење коже.

„К. С. П“.

ИЗВЕШТАЈ КОМИСИЈОНСКЕ РАДЊЕ
Стевана Костовића у Будим-Пешти
од 3. (15.) маја.

Жито из Потисја	—	—	—	—	79	81	ф. 10 20	ф. 10 30
„ „ „	—	—	—	—	77	„ 78	„ 10 05	„ 10 20
„ банатско	—	—	—	—	76	„ 81	„ 9.70	„ 10 10
„ „	—	—	—	—	—	„ —	„ —.—	„ —.—
„ „	—	—	—	—	—	„ —	„ —.	„ —.—
„ бачко	—	—	—	—	79	„ 80	„ 10 10	„ 10 25
„ „	—	—	—	—	76	„ 78	„ 9 85	„ 10 10
Жито влашко	—	—	—	—	76	„ 78	„ 8 30	„ 8 80
„ „ по квалитету	—	—			74	„ 75	„ 8 10	„ 8 30
„ српско	—	—	—	—	75·5		„ 8.80	„ 8.90
„ „	—	—	—	—	—	—	„ —.—	„ —.—
Уванц-жито за март-април 1884.	—	—					ф. —.—	„ —.—
„ за септ.-октобар	—	—	—				„ 9.61	„ 9 63
Раж мађарска	—	—	—	—	—	—	„ 8.—	„ 8 30
„ влашка	—	—	—	—	—	—	„ 7.70	„ 7 70
Јечам за храну	—	—	—	—	—	—	„ 7.20	„ 7.60
„ за пиваре	—	—	—	—	—	—	„ 8·—	„ 9·—
„ влашки	—	—	—	—	—	—	„ 7 30	„ 7.40
Зоб трг. роба	—	—	—	—	—	—	„ 7.15	„ 7 25
„ фина роба	—	—	—	—	—	—	„ 7.40	„ 7.50
Уванц-зоб за март-април 1883.	—	—					„ —.—	„ —.—
„ за септ.-октобар	—	—	—				„ 6 50	„ 6.53
Броја мађарска	—	—	—	—	—	—	„ 6 60	„ 6 75
„ влашка	—	—	—	—	—	—	„ 6 80	„ 7 30
„ влашка за пролеће	—	—	—	—			„ 7 40	„ —.—
Кукуруз, готова роба, банатски	—	—					„ 6.30	„ 6 35
„ „ „ влашки	—	—	—				„ —.—	„ —.—
„ за јули-август банатски	—	—					„ —.—	„ —.—
„ за септ.-август банатски	—	—					„ —.—	„ —.—
Кукуруз за септ.-октобар банатски	—	—					„ —.—	„ —.—
„ за мај јуни 1884.	—	—	—	—			„ 6·32	„ 6.33
„ за април банатски нови	—	—					„ —.—	„ —.—
„ за април влашки нов	—	—	—				„ —.—	„ —.—
Репица готова роба Kohl	—	—	—	—	—	—	„ —.—	„ —.—
„ банатска	—	—	—	—	—	—	„ —·—	„ —·—
„ за август-септембар Kohl 1884.	—						„ 13.1/2	„ 13.5/8
„ за јули-август банатска	—	—	—	—			„ —.—	„ —.—
Горушица по квалитету	—	—	—	—			„ 9.—	„ 9 50
Мувар „ „	—	—	—	—	—	—	„ 9.—	„ 9 25
Ланено семе по квалитету	—	—	—	—			„ 12.—	„ 12.50
Кудељно семе „	—	—	—	—			„ 14 25	„ 14 50
Бикељ по квалитету	—	—	—	—	—	—	„ 6·50	„ 7.—
Пасуљ бели нови	—	—	—	—	—	—	„ 9.—	„ 9.50
„ „ стари	—	—	—	—	—	—	„ 7.—	„ 8.—
„ шарени	—	—	—	—	—	—	„ 6 75	„ 7.—
Погачице од репице	—	—	—	—	—	—	„ 6.—	„ 6.50
Погачице од горушице по квалитету	—	—					„ 5.50	„ 6.—
Паприка трг. роба	—	—	—	—	—	—	„ 17.—	„ 18 —
„ фина роба	—	—	—	—	—	—	„ 45.—	„ 48.—
„	—	—	—	—	—	—	„ —.—	„ —.—
Мед оцеђен	—	—	—	—	—	—	„ 30.—	„ 32.—
„ восчан	—	—	—	—	—	—	„ 27.—	„ 29.—
„ за октобар-новембар оцеђен	—	—					„ —.—	„ —.—
Восак розенауски	—	—	—	—	—	—	„ 144.—	„ 146.—
„ славонски	—	—	—	—	—	—	„ 145.—	„ 147.—
Шљиве српске гот. роба у бурадма	—						„ —.—	„ —.—
„ „ „ „ у џакови	—	—					„ 8.75	„ 10.—
„ „ уванц роба за нов. у бурадма							„ —.—	„ —.—
„ „ „ „ у џакови	—	—					„ 10.50	„ 10.75
„ босанске гот. роба нова у бурадма							„ —.—	„ —.—
„ „ „ „ у џакови	—						„ 8.75	„ 10.50
„ „ уванц роба за нов. у бур.							„ —.—	„ —.—
„ „ „ „ у џакови	—						„ 10.75	„ 11.—
Пекмез, готова роба, славонски	—	—					„ 20·50	„ 21.50
„ банатски	—	—	—	—	—	—	„ —.—	„ —.—
„ август-септембар славонски	—						„ 19.—	„ 19.25
Свињска маст варошка	—	—	—	—			„ 54.—	„ 55.—
„ „ сеоска роба	—	—	—	—			„ 52.—	„ 54.—
Сланина сољена варошка	—	—	—	—			„ 49.—	„ 50.—
„ „ сеоска роба	—	—	—	—			„ 47.—	„ 40.—
Шишарке прима мађарске 1882	—	—					„ 16.—	„ 17.—
„ прима мађарске 1883	—	—					„ 12.50	„ 14.—
Шишарке секунда „ 1883	—	—					„ 9.—	„ 11.—
„ прима српске 1881.	—	—					„ 15.50	„ 16.—
„ прима босанске 1883.	—	—					„ 12.—	„ 13.—
Овчије коже српске по 102 ком.	—	—					„ 131.—	„ 156.—
„ „ босан. и хрв. по 56 ком.							„ 42.—	„ 47.—
„ „ македонске по 56 ком.							„ —.—	„ —.—
Јареће коже по 102 комада	—	—	—				„ 60.—	„ 75.—
Јагњеће „ српске нове 102 ком.							„ 90.—	„ 115.—
„ „ нове хрватске 102 комада			—				„ 110.—	„ 120. -
Козије хрватске за 56 кила	—	—	—				„ 64.—	„ 67.—
„ мађарске и ердељске за 50 кила							„ —.—	„ —.—
„ српске за 56 кила	—	—	—	—			„ 68.—	„ 67.—

све без ногу и рогова са 2% шконто.

Храна. Ове недеље отпочео је наш житарски рад са лабавим правцем, но услед боље воље за куп, поправио се исти па брзо и тако се опет постигле оне цене, које су првих дана биле пале са 10 нов. Данашњи посао био је сасма чврст, уз бољу куповну вољу. Уванс роба за јесен постигла је цену од ф. 9.61. Цена кукуруза такође се попрала по мало и данас се радо узима здрава, готова роба по ф. 6.30, а и за јули, август термин беше данас велико распитивање, по ф. 6.53, као и за мај, јуни 1885 год. Зоб и раж тражени су и радо се купују по бољим ценама.

Продукти Из Србије и Босне стижу нам гласови о хладним кишама и јаком опадању плода, услед чега се последних дана живо упустише у шпекулацију, неке овдашње куће, као и доње фирме. Данас се плаћала босанска роба за октобар, новембар, до ф. 11, а српска до ф. 10 1/2, но у овом часу мало је ослабио правац рада. Готова роба сасвим је занемарена, и чврст правац термин робе није био од никаква уплива по исту. Роба се купује саме за моменталну потребу и то по врло скученим ценама, те с обзиром на велика складишта може се узети, да ни при даљем скакању цена термина, неће бити знатна бољитка у готовој роби.

ПРИПОСЛАНО.*)

У 67. броју штованог листа „Застава“ ивишло је „припослано“ од г. Ј. Чермака, кројача и лихвара у Руми против „грешемовог“ друштва. Г. Чермак се истина много не дотиче моје особе, ал се ипак налазим позван на горње припослано одговорити. Пре свега морам напоменути, да се пословица: „не приповеда баба сан како га је снила, него како се њојзи допада“ овде навести може, јер је г. Чермак ствар изопачио. Истина је да сам ја пре неколико месеци на позив гђе Чермановице преко г. Пере Ђуришића г. Чермака осигурао, и то 3000 фор. на извесно време, ако се не варам до његове 65 године, а 3000 фор. доживотно; — г. Чермак је хтео неку већу своту, ал му је премија била одвећ велика. Истина је, да је г. Чермак обе полице добио и да је за $^1/_2$ год. премију платио био; — њега су прегледали гг. доктори Рујанин из Руме и Пајић из Митровице. Исти гг. доктори су њега на основу његових исказа истина као способног, но не као особито способног за осигурање друштву препоручили, усљед чега је друштво још од г. доктора Рујанина накнадно допуне искало и о томе и мене писмом известило.

Г. Чермак суде дакле на основу његових исказа, међу које његов одговор на питање: „јесте ли били од Ваше шеснајсте год. амо кад болесни, и од чега, кроз колко времена, и ко Вас је лечио?“ спада, и пошто је одговорио, да није никад болестан био, примљен и њему полице издате.

Напоменути морам, да имаде болести, које су сакривене и хроничне, које при прегледању не један, него ни стотина лечника констатовати не могу, ван ако би клијента дуже времена посматрали, зато свако осигуравајуће друштво, осим што даје партаје прегледати од својих лечника, ставља још и питања на њих, од којих зависи, оће ли друштво њихово осигурање примити или не ал уједно је и та примедба стављена, да је друштво овлашћено, увек осигурање уништити, ако се увери, да је партаја лажне исказе дала и тиме друштво обмахнула.

Г. Чермак је притајао, да пати од једне боље и да се даје лечити од те боље већ дуже од $1^1/_2$ године дана, и да је прошлог лета ишао једном професору на медицинском факултету због савета против те своје боље; да је г. Чермак то казао био, неби га друштво примило било, но накнадно то друштво некако дочује и изашље свога секретара г. Милара, који је пре свега позитивна дата у рукама имао и онда г. Чермаку отишао и њему рекао, да је друштво дознало за његову хроничну бољу, и пошто његови искази истинити нису, може исте сматрати, као обману и могло би ћутећки пустити, да г. Чермак плаћа премије на своје полице, па кад би дошло време ликвидације онда да чини приговоре и да украти платити осигуране своте; као што то код других друштава бива, но „грешемово“ друштво жели увек само чисте и поштене послове имати, и зато би за г. Чермака боље било, да он друштву врати њене полице, а друштво ће њему уплаћену своту од 176 ф. повратити на које г. Чермак без приговара одмах и пристане.

Тек после су неки букачи г. Чермака бунили и рекли му да би му друштво за откуп тих полица бар хиљаду две фор. дало, — и која жалост за тим лепим уображеним ал не добивеним профитом, које пак срамота, да се је јако пред светом обрукао, наведе га да ствар изопачену у свет пусти и тиме са себе лагу спере.

Ја сам хтео већ на којекаква лажна приповедања од стране г. Чермака да на јавност изиђем, но држао сам да га сваки Румљанин познаје, и да сваки његову жалост и пакост себи тумачити може, што свој живот није под што већу лихву метути могао; но пошто је он на јавност изишао не остаде ни мени ништа друго и биће спреман ако буде још који пут требало.

Ако је г. Чермак рад, да се овим путем разговарамо, онда га молим, да ми пре свега на ова питања одговори:

1. Тврди ли он да је потпуно здрав, и
2. да ли он пати већ од дужег времена од какве — можда и две — хроничне болести, и
3. да ли се он у Руми и ван Руме од тих хроничних болести лечити дао?

Нека г. Чермак каже истину.

Што се пак намере г. Чермака тиче, да „грешемово“ друштво дискредитира, то му неће испасти за руком, јер је својим поштеним делањем одвећ познато целом свету, навешћу само из ових крајева оне случајеве, које је друштво за време од године дана исплатило или на исплату, већ упутило и могу се позвати на саме партаје, да је свака са највећом тачношћу и без икаква приговора исплаћена.

Др. Балти у Шиду, умро у Н. Саду, после $^1/_2$ год. уплате 10 хиљада ф. Емила Абелсберга у Н. Саду после $1^1/_4$ год. уплате 5 хиљ. фор; Мајера у Земуну, после 3 год. уплате 2 хиљ. фор; Мађара приседника судб. стола у Земуну после $1^1/_2$ год. уплате 2 хиљ. фор; Вила у Н. Саду 2 хиљ. фор. Марка Поповића у Беочину после 1 год. уплате 2 хиљ. фор. др. Гринхута у Черевићу после $1^1/_4$ уплате 2 хиљ. фор. а упућени за исплату су ово: Радмановић пре у Руми, умро у Жупањи 20 хиљ. франака и Безгић у Јамини 3 хиљ. франака; Хорвата у Митровици 5 хиљ. фор. — Ова је ствар спорна што је суд метуо забрану на исту полицу; пре тога је пак Сучевића у Митровици после $^1/_2$ год. уплате исплатило друштво са 2 хиљ. фор.

Од горњих је многи временом стекао болести код декојег је трајала више година, постала хроничном, а декоји је акутном болешћу умро, пак није друштво никад приговора чинило, но ни један од њих није био болестан од оно доба кад се је осигурао и није притајао ни једну околност, од које зависи да ли ће друштво његово осигурање примити или не.

У Новом Саду, 3. маја 1884.

Коста Новаковић
надинспектор „грешема“.

*) За ствари под овом рубриком не одговара уредништво ни у ком погледу. У.)

Имајући потписани одбор још нераспроданијех књига: Пастирска писма, слова и бесједе правосл. еп. **Герасима**, те да олакша браћи свештеницима набавку, јавља, да ће их продавати по спуштеној цијени од **80** на **50** нов. Наруџбине с новцима нека се управљају

Odboru svešteničkog udovičkog fonda
у Котору (Cattaro).

Једна од најглавнијих шкодљивости при пушењу цигарета је, што већим делом рђав квалитет папира пушачу свакојаке непријатности проузрокује; папир се овлажи, залепи се за усне, и често падоћу главобоља, несвестица и т. д., а због непријатног мириса изгорелог папира биће напослетку цигарета из салона искључена. Све ове несношљиве прилике могу се избећи добрим папиром за цигарете. А такав је без преговара по суду свију консуманата париска творина „Le Houblon“ од Cavley & Henry. Исти је чисто-бео, без додатка икаквих боја и хемијских средстава, не може се овлажити и при горењу не оставља мириса. А тим поводом је и консум „Le Houblon-a“ врло јак. У Аустро-Угарској троши се дневно преко 10,000.000 цигарета од „Le Houblon“ папира, а потрошња расте сваким даном а дуванџије све више и више припознају добра својства Le Houblon папира.

Консум чувеног папира „Le Houblon“ је с тога тако знатан, па је у последње време и нашао подражавалана. — И због тога упозоравамо купце, да пазе на познату штитницу. — У осталом сви ће подражаваоци бити од Cawley & Henry-а пронађени и кажњени, да би консументи добили само прави добри папир „Le Houblon.“

Ред пловидбе
путничких бродова,

од 20. марта (1. априла) до даље наредбе.

Из НОВОГ САДА у ТИТЕЛ и даље ТИСОМ: средом и недељом у $5^1/_2$ сах. по подне.

Из НОВОГ САДА у ЗЕМУН и БЕОГРАД: сваки дан у $5^1/_2$ сах. по подне.

Из НОВОГ САДА у ОРШАВУ и ГАЛАЦ: средом, петком и недељом у $5^1/_2$ сах. по подне.

Из НОВОГ САДА у БУДИМ-ПЕШТУ: сваки дан у $10^3/_4$ сахата пре подне.

Нови Сад, 18. (30.) марта 1884

Отправништво.

ОГЛАСИ.

КОНКУРС.

Ради попуњења парохије Кечкеметске, с којом је плата VI. класе од 400 фор. 200 фор. у име накнаде сесионалне земље, 100 ф. у име дрва, и у име катихизације од општине 100 фор. а од посећавајућих тамошње више школе православних ученика по 2 фор. од сваког, сковчано, отвара се овим конкурс.

Просити̂ељи имају своје сведоџбама сврху свога оспособљења за отправљање парохијског звања, знања мађарског језика и знања служења литургије и других обреда на грчком језику подкрепљене молбенице за 4 недеље дана од првог уврштења овога конкурса у дотичне новине, консисторијуму овоме поднети.

Из седнице консистор. у Сентандреј, 19. априла 1884. држане.

1—3 **Конзисторијум епар. будимске.**

КОНКУРС.

Ради попуњења парохије Мајшке са платом VI. класе отвара се овим поново конкурс.

Просити̂ељи имају своје сведоџбама сврху свршених наука подкрепљене молбенице за 4. недеље дана од првог уврштења овога конкурса у дотичне новине, консисторијуму овоме поднети.

Из седнице консистор. у Сентандреји, 19. априла, 1884. држане.

1—3 **Конзисторијум епар. будимске.**

ОПРОБАНА И ПРИПОЗНАТА

ПОМАДА ЗА ЛИЦЕ
КАТАРИНЕ ФИШЕР

за освежавање и улепшавање коже, против пега, црвених флека, бубуљица и свију кожних прљавштина. Од те помаде кожа побели и постане нежнија, и добија здрав, свеж изглед. Успех при употреби ове помаде је изванредан и у сваком случају сигуран.

Може се добити директно од

гђе КАТАРИНЕ ФИШЕР
(Budapest VII.; királyi utcza Nr. 21. II. St. rechts Th. 51.)

Цене: Велика тегла ф. 1.— мала 50 нов. и уз то припада и од мене начињен сапун по ком. 20 н. Пошиљке у наточ шаљем брзо на све стране.

2—5

СТЕЧАЈ.

Овим се расписује стечај на управљену парохију у Врачевгају с примедбом, да се је на тој парохији затекао лични помоћник пок. пароха врачевгајског.

Ко жели ово место получити, има своју ваљано инструирану молбеницу овој консисторији за 4 недеље од дана првог уврштења овог стечаја потписаној консисторији поднети.

1—3 **Конзисторија епар. вршачке.**

СТЕЧАЈ.

На једну управљену парохију у Јарковцу.

Ко жели ово место получити, има своју ваљано инструирану молбеницу овој консисторији за 4 недеље од дана првог уврштења овог стечаја потписаној консисторији поднети.

1—3 **Конзисторија епар. вршачке.**

СТЕЧАЈ.

Овим се расписује стечај на два учитељска и два учитељичка места у В. Кикинди.

Са сваким од ових места скопчана је годишња плата од 550 ф.; стан у натури, или у име тога 200 ф. (а има изгледа, да ће се ова плата на 800 ф. повисити),

Учитељи ће бити дужни у цркви појати; а потражиоци који су испит из мађарског језика положили, имаће првенство.

Молбенице са нужним сведоџбама нека се за шест недеља од првог уврштења овога стечаја на председника мест. школског одбора упуте.

Из седнице мест. школског одбора држане у В. Кикинди 21. априла 1884.

Др. Влајко Мајински с. р.
председник.

Ника Николић,
перовођа.

2—3

Љ. СТЕФАНОВИЋ
у собственој кући у Новом Саду

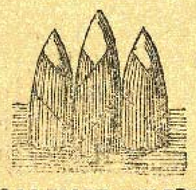

КОД 3 ГЛАВЕ ШЕЋЕРА

препоручује своју новонамештену шпецерајну, материјалну, разне боје, деликатеса и вина трговину, особито пак **минералне** воде овогодишње фришко пуњене. **Фарбе** суве и у фирнису најфиније урибане, **фирниса** врло доброг, као и лака за собни патос, главно стовариште од сваковрсног **правог енглес: г лака** за каруце и за мебле, по врло умереној цени.

С високопоштовањем
Љуба Стефановић,
у Новом Саду.

3—

ПРАВОГ ВИНСКОГ СИРЋЕТА
може се добити код
ПАЈЕ АРСЕНИЋА
У ИЛОКУ 8—10
по 8 новч. литра.
Бурад рачунам по набављеној цени.

КОСТА СТОЈАНОВИЋ
ГРАЂЕВИНСКИ БРАВАР У НОВОМ САДУ,
у ћурчијској улици број 1788.

Препоручује своје сложиште свију врста
ОГЊИШТА ШТЕДЊАКА (шпорхерта)
И ФУРУНА ЗА КОТЛОВЕ
као и нову повлашћену врсту
СТОЛНИХ ОГЊИШТА ОД БЛЕХА И КАЉЕВИМА ОБЛОЖЕНИХ,

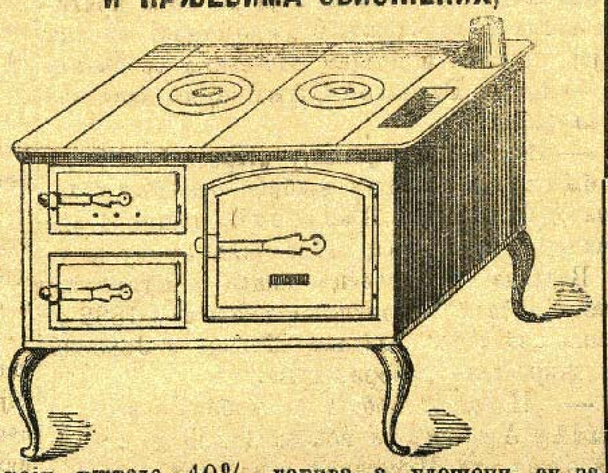

који уштеде 40% горива а удешени су за угљен-брикет. — Прима и извршује сваки **браварски посао** на **грађевини, ограде порте, гробова** по **најновијем укусу, а најјефтинијој цени**, исто тако и све **оправке** са **најсолиднијом израдом**. 7—

Потребујем и два шегрта.

ГЛАВНО СТОВАРИШТЕ
РАЗНИХ
МИНЕРАЛНИХ ВОДА
код
Д. КОДЕ
У ТРГОВИНИ СПЕЦЕРАЈА И ДЕЛИКАТЕСА
У НОВОМЕ САДУ. 5—30

ЗА ПРОЛЕТЊУ И ЛЕТЊУ СЕЗОНУ.

Велики избор **мушких и женских хаљина**, као и сваковрстни огртача и мантила, жакета, мантила против кише, налази се са најјефтинијом ценом у **првој бечкој конфекционој радњи М. Шостала у Новом Саду на пијаци.** 15—

СПЕЦЕРАЈСКА И ГВОЖЂАРСКА ТРГОВИНА
МИХ. НИКОЛИЋА
У ИНЂИЈИ

потребује једног млађег помоћника, који мађарски говори. 2—3

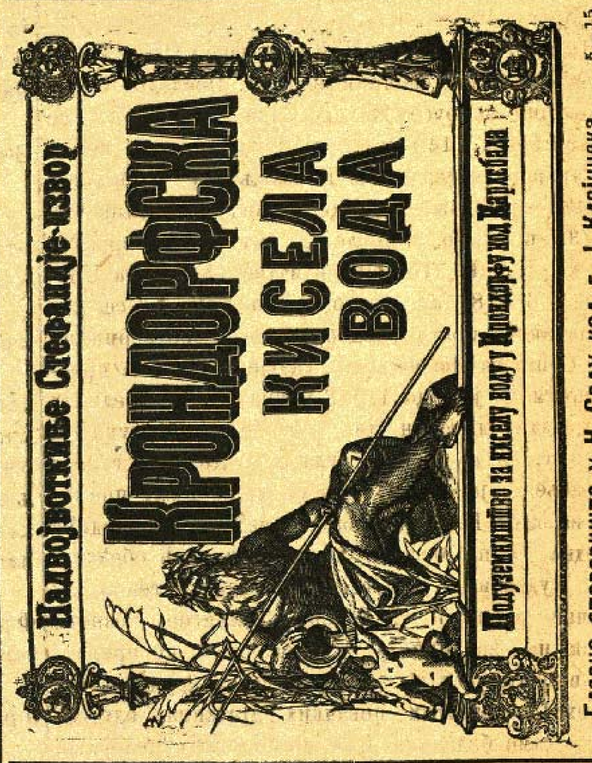

Главно стовариште у Н. Саду код г. Ј. Клајнчека. 5—15

За испуњење зуба нема бољег средства од **ЗУБНЕ ПЛОМБЕ** ц. кр. дворског зубног лекара др. Ј. Г. Попа, у Бечу (Stadt, Bognergasse 2.) коју може сваки сам лако и без бола у шупаљ зуб метути и она ће тамо да се споји са остацима зуба и са деснима и зуб ће да штити од даљег окрњивања а бол да одстрани.

Анатерин зубна паста

од др. Ј. Г. Попа ц. кр. дворског зубног лекара у Бечу. Овај препарат одржава снежину и чистоћу даха, од њега зуби побеле као снег и не могу се покварити а затим и десни јача.

Анатерин-вода за уста

од др. Ј. Г. Попа, ц. к. дворског зубног лечника у Бечу предупређује зубни бол и лечи болесне десни, одржава и чисти зубе, одстрањује непријатан задах, олакшава излажење зуба код деце, служи као презерватив против дифтерите и при употреби минералних вода је преко нужно. Велика флаша по ф. 1.40 н., средња по фор. 1.—, мала по 50 нов.

Попов медиц. сапун од биљака.

Најбоље талентно средство против сваке врсте флека и рапавости, пега и других прљавштина. Чисти и мекша кожу, уништује бубуљице, нечисту кожу итд. по 30 нов.

Умољава се п. т. публика, да иште изрично Попове препарате и само такове да прима, који су штитницом спровиђени.

Може се добити у Н. Саду: у апотеци Грозингеровој и Г. Плавшића и код Љ. Стефановића. У Паланци: код К. Харликовића апот. У Футоку: у апот. С. Цвика. У Петровцу: у апот. Х. Ференца. У Темерину: у апот. М. Мајера. У Сомбору: код Г. Фалциона апот. Ј. Михелса. У Кули: у апот. Хајнца. У Петроварадину: у апот. наследника Деодатових. У Карловци: у апот. удове Штрасер. У Руми: у апот. И. Хандела и А. Ковјака. У Илоку: у апот. Ф. Ласлов. У Панчеву: у апот. Ф. Бауера и удове Граф, код Т. Арсенијевића. У Митровици: у апот. Петровића, Жајсбергера. У Иригу: у апот. Д. Веселија. У Земуну: у апот. Ф. Бенкеа и код К. Трешчика. У Пазуви: у апот. Пинтера.

3—3

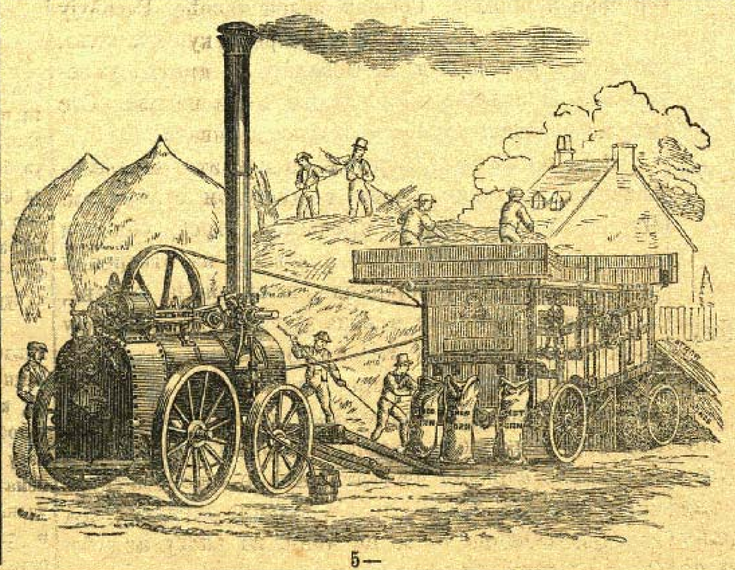

5—

В. СТЕФАНОВИЋА
ПОЉОПРИВРЕДНИХ МАШИНА СТОВАРИШТЕ У НОВОМ САДУ

препоручује парних машина за вршидбу од **Рустон Проктор и друга** у Линколну у Енглеској, **ГЕПЛОВА од Хофхер и Шранца у Бечу**. Особито оне омиљене машине, које добро и лако врше, вију и чисто у џак сипају; даље млинова, плугова, сечки, кајшева, машина за кукуруз крунити, ветрењача, сејаћих и косећих машина, частица ма за коју машину, обавља репаратуре и намешта свакојаке машине. Уз потпуну гаранцију јефтино продаје по фабричној цени на рате.

С поштовањем
В. СТЕФАНОВИЋ у Новом Саду.

За бољу угодност поштов. купцима сместио сам и у Земуну на београдско капији не далеко од паробродске и жељезничке станице велико стовариште

Одговорни уредник Тоша Бекић.

Српска штампарија дра Светозара Милетића.